

DZIEŃ ŚWIĄT, ZWYCZAJÓW I TRADYCJI NARODOWYCH

Wprowadzenie

Każdy kraj, każdy naród, każda grupa etniczna ma swoje zwyczaje, tradycje i święta.

Tradycje to przekazywane z pokolenia na pokolenie doktryny, legendy, fakty historyczne i inne spuścizny. Tradycje są często nierozzerwalnie związane z daną grupą ludzi, narodem, grupą etniczną lub ludnością danego kraju.

Zwyczaje są podobne do tradycji, ponieważ odnoszą się do praktyk stosowanych przez większość ludzi i utrwalonych przez zwyczaj.

Obchody odnoszą się do uroczystości związanych z określonym wydarzeniem, festiwalem, upamiętnieniem, świętem religijnym itp.

Tradycje, zwyczaje i obchody odnoszą się do podstawowej tożsamości grupy ludzi, niezależnie od tego, czy jest to grupa religijna, grupa etniczna czy ludność danego kraju. Odnoszą się do określonych świąt, obrzędów, rytuałów, zwyczajów, obyczajów i praktyk, które są przekazywane z pokolenia na pokolenie. Niektóre z nich nabrały takiego znaczenia, że zostały uznane przez państwo i weszły do kalendarza. Inne zostały uznane przez UNESCO i wpisane na listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego UNESCO.

Warsztaty te mają na celu przybliżenie zwyczajów, tradycji i obchodów w poszczególnych krajach. Jest to zaproszenie do odkrywania, otwarcia się na innych ludzi, inne kultury, tradycje, rytuały itp., na elementy, które odpowiadają tożsamości danego kraju, grupy ludzi, etniczności.

Dzięki odkrywaniu kraju poprzez jego tradycje uczniowie będą mogli:

- lepiej zrozumieć dany kraj,
- lepiej zrozumieć obce postawy, zwyczaje i tradycje,
- otworzyć swoje umysły na innych,
- wykorzystać swoją kreatywność.

Potrzebne materiały

Flipchart z ciastem klejącym lub tablica z magnesami.

Zdjęcia przedstawiające tradycję, zwyczaje i święta.

Biały papier, długopisy, markery, kolorowe kredki, nożyczki, klej, karton.

Instrukcje

Celem tego warsztatu jest umożliwienie uczniom zrozumienia różnych świąt, tradycji i zwyczajów, a także przełamanie uprzedzeń.

1. Nauczyciel tworzy sprzyjające warunki do pracy: dzieli klasę na co najmniej 3 grupy (można utworzyć więcej grup, ale będzie to wymagało więcej materiałów).
2. Nauczyciel przydziela każdej grupie różne zdjęcia. Każda grupa będzie zajmować się tradycją, zwyczajem lub świętem.
3. Nauczyciel wyjaśnia uczniom, na czym polega ćwiczenie: każda grupa ma dostęp do kilku zdjęć przedstawiających tradycję, zwyczaj lub uroczystość. Będzie musiała określić:
 - rodzaj wydarzenia (tradycja, zwyczaj, uroczystość),
 - kontekst,
 - przedstawione czynności,
 - znaczenie.

Każda grupa powinna przygotować krótką prezentację swoich przemyśleń na podstawie zdjęć, własnych doświadczeń i wiedzy.

4. Ocena: każda grupa prezentuje różne zdjęcia i wyjaśnia, co według niej przedstawiają. Pozostałe grupy mogą się wypowiedzieć, jeśli nie zgadzają się z przedstawioną propozycją. Na zakończenie nauczyciel udziela prawidłowych odpowiedzi całej grupie, wyjaśniając bardziej szczegółowo poszczególne treści.
5. Interpretacja: Nauczyciel prosi uczniów, aby narysowali swoją interpretację tego, co właśnie usłyszeli. Każdy powinien wykonać rysunek, tekst lub stworzyć przedmiot, który przypomina mu o zwyczaju, uroczystości i tradycji, nad którą pracował.

Celem jest umożliwienie uczniom zebrania swoich dzieł i wyeksponowania ich na przykład w klasie.

W trakcie ćwiczenia ważne jest, aby uczniowie odnosili się do siebie z szacunkiem. Nauczyciel nie powinien wahać się obalać uprzedzeń.

Przykłady obyczajów i tradycji z krajów europejskich i innych

Grecja

Greckie Boże Narodzenie i Nowy Rok

Grecy uwielbiają rodzinne spotkania, tradycję, pyszne jedzenie i prawosławne rytuały chrześcijańskie. Grecy nie tylko dekorują choinki, ale także łodzie. Święta bożonarodzeniowe w Grecji trwają oficjalnie przez 14 dni. Zaczynają się w Wigilię, a kończą w Święto Trzech

Króli (6 stycznia) „Wielkim Błogosławieństwem Wody”. Zgodnie z kalendarzem gregoriańskim Grecki Kościół Prawosławny obchodzi Boże Narodzenie 25 grudnia. Grecy na całym świecie przychodzą do kościoła w Wigilię na dwugodzinną liturgię. Boże Narodzenie nie jest dla Greków tak ważne, jak prawosławna Wielkanoc.

Kiedy nadchodzi grudzień, greckie domy zaczynają wypełniać się niesamowitym aromatem cynamonu, goździków, gałki muskatołowej, miodu, orzechów włoskich i innych smakołyków. Greckie gospodynie domowe rywalizują o to, kto upiecze najlepsze świąteczne ciasteczka kourabiedes i melomakarona.

Świąteczne ciasteczka kourabiedes i melomakarona:

Kourabiedes and Melomakarona / Adobe stock images

Chleb Chrystusowy – Christopsomo

Christopsomo (chleb Chrystusowy) to okrągły bochenek, który jest tradycyjnym wypiekiem bożonarodzeniowym w Grecji. Pochodzi z czasów osmańskich i nadal stanowi część tradycyjnego świątecznego posiłku, który jest kluczowym elementem greckich tradycji bożonarodzeniowych. Choć dekoracje różnią się w zależności od miejsca i są dostosowane do życia i pracy mieszkańców domu, na środku każdego Christopsomo znajduje się krzyż z ciasta, a na wierzchu rozsypane są migdały i orzechy, które symbolizują dobrobyt. Chleb ten ma symboliczne znaczenie – ma przynieść domownikom owocny rok. Christopsomo podaje się w noc wigilijną i w dzień Bożego Narodzenia.

Christopsomo - Greek Christmas Bread / Wikimedia commons

Vasilopita

Vasilopita, czyli placek świętego Bazylego, to tradycyjny deser noworoczny. W środku każdej vasilopity ukryta jest moneta. Głowa rodziny kroi ciasto na kawałki, a ten, kto odkryje monetę, uważany jest za osobę, która będzie miała przed sobą pomyślny rok. Praktyka ta wywodzi się z legendy, według której mieszkańcy Kapadocji zbierali pieniądze i biżuterię, aby zapłacić podatek uciążliwemu prefektowi regionu. Święty Bazyli zdołał przekonać prefekta, aby zwolnił mieszkańców z obowiązku oddawania kosztowności. Ponieważ mieszkańcy nie wiedzieli, jak zwrócić przedmioty ich właścicielom, skorzystali z sugestii świętego Bazylego i upiekli małe placki. Biżuteria i pieniądze zostały w cudowny sposób włożone do placków i każda osoba otrzymała własne kosztowności.

Wikipedia School vasilopita / Wikimedia Commons

Dekorowanie łądzi w Grecji

Tradycja dekorowania choinek pojawiła się w Grecji po raz pierwszy w 1833 roku. Bawarski książę Otto, który w tym czasie rządził krajem (1832–1862), udekorował pierwszą choinkę w

swoim zamku w Nafplio na Peloponezie. Według historyków przez kilka następnych dziesięcioleci choinki były dekorowane tylko w domach wyższych sfer. Tradycja ta stała się popularna dopiero po II wojnie światowej. Wcześniej bardziej typowe dla greckich rodzin było dekorowanie małej łódki. Oświetlona łódź symbolizuje miłość i szacunek do morza, a także oczekiwanie na spotkanie z krewnymi żeglarzami i sprowadzenie bliskich do domu, ponieważ Grecja jest krajem morskim.

Greckie kolędy „kalanta”

W Wigilię Bożego Narodzenia w domach w całej Grecji już od godziny 7 rano rozlegają się dzwonki do drzwi. Dzieci trzymające trójkąty muzyczne czekają na pozwolenie, aby zacząć śpiewać tradycyjne kolędy na ganku (kalanta). Greckie kolędy rozpoczynają się od opowieści o narodzinach Chrystusa, następnie przechodzą do pochwały domu i jego mieszkańców, a na koniec dzieci proszą o symboliczny prezent. Pani domu często oprócz hojnego datku pieniężnego daje dzieciom słodki poczęstunek, np. ciasteczka melomakarono lub kourabie.

Triangles / Adobe stock photos

Objawienie Pańskie „Błogosławieństwo wody”

Święto Objawienia Pańskiego (6 stycznia), w Grecji znane również jako Theophany lub Ta Fota (co oznacza „światła”), upamiętnia chrzest Jezusa w rzece Jordan, którego dokonał św. Jan Chrzciciel. Po Boskiej Liturgii kapłani udzielają błogosławieństwa wody. Wrzucają krzyż do morza, rzeki lub jeziora, a grupa mężczyzn zanurza się w wodzie, aby go wydobyć. Mówi się, że ten, kto pierwszy znajdzie krzyż, zostanie pobłogosławiony na rok, a po ceremonii woda zostaje oczyszczona.

Epiphany / Adobe stock photos

Grecka Wielkanoc

Święta wielkanocne w Grecji są związane z okresem wielkiego postu, który rozpoczyna się zaraz po uroczystościach karnawałowych w „Czysty” Poniedziałek, zazwyczaj spędzany na świeżym powietrzu. Rodziny i przyjaciele wyjeżdżają na wieś, puszczają latawce i rozpoczynają wielki post obfitym posiłkiem.

Z wielkim postem, okresem czterdziestodniowego postu poprzedzającego grecką Wielkanoc, wiążą się pewne szczególne tradycje. Większość Greków wyznaje prawosławie. Zgodnie z grecką tradycją i religią wielki post powinien trwać 40 dni i polegać na powstrzymaniu się od spożywania wszelkich produktów pochodzenia zwierzęcego, również wszelkich produktów ubocznych i zwierząt z krwią. Dotyczy to ryb, krów, kurczaków, świń, jagniąt, indyków, jaj, nabiału itp. Należy również unikać alkoholu i oliwy z oliwek. Pozostaje dieta bogata w pokarmy roślinne, takie jak nasiona roślin strączkowych, zboża, warzywa, owoce, orzechy. Tradycja ta sięga czasów judeochrześcijańskich, a następnie Bizancjum. Dla Żydów jedzenie mięsa, a co za tym idzie – czerwonej krwi, było tabu. U podstaw tego ścisłego okresu postu leży konieczność oczyszczenia ciała i ducha, aby przygotować się do przyjęcia komunii w dniu Wielkanocy, aby uczcić zmartwychwstanie Chrystusa. Dla prawosławnych chrześcijan post jest także wyrazem posłuszeństwa Bogu i walki z diabłem.

Wielkanoc, czyli po grecku Pascha, to najważniejsze święto religijne w Kościele prawosławnym, upamiętniające zmartwychwstanie Chrystusa i szansę odrodzenia dla ludzkości. Wiele zwyczajów praktykowanych w Grecji podczas Wielkanocy pochodzi z bardzo odległej przeszłości i zostało zaadaptowanych w miarę rozprzestrzeniania się chrześcijaństwa, nabierając znaczenia religijnego.

W szczególności tydzień poprzedzający Wielkanoc, zwany Wielkim Tygodniem, jest pełen tradycji.

Wielki Czwartek

Przygotowania do Wielkanocy rozpoczynają się w Wielki Czwartek. To wtedy piecze się tradycyjny chleb wielkanocny – tsoureki, a jajka farbuje się na czerwono, aby symbolizowały krew Chrystusa. Od najdawniejszych czasów czerwone jajka były symbolem odnowienia życia, niosąc przesłanie o zwycięstwie nad śmiercią.

Przesady z dawnych czasów przerodziły się w zwyczaje. Należało do nich umieszczanie pierwszego czerwonego jajka w domowym ikonostasie (miejscu, w którym wystawia się ikony), aby odstraszyć zło. Czerwoną barwnikiem znakowano także główki i grzbiety małych baranków, aby je chronić. Wieczorem w Wielki Czwartek podczas nabożeństw w cerkwiach symbolicznie przedstawia się ukrzyżowanie i rozpoczyna się okres żałoby. W wielu wsiach i miastach kobiety przez całą noc siedzą w kościele w tradycyjnej żałobie.

Red easter egg / Adobe stock images

Wielki Piątek

Najświętszym dniem tygodnia jest Wielki Piątek. Jest to dzień żałoby, a nie pracy. Jest to również jedyny dzień w roku, w którym nie czyta się Boskiej Liturgii. Flagi wywieszane są do połowy masztu, a dzwony kościelne biją przez cały dzień powolnym, żałobnym tonem.

Wielu pobożnych ludzi nie gotuje w Wielki Piątek. Jeśli gotują, to tradycyjne potrawy są proste i tylko takie, które można ugotować w wodzie (nie w oleju) i doprawić octem. Popularne są fasola i cienkie zupy, takie jak tahinosoupa (zupa z tahini). Tradycyjnie kobiety i

dzieci przynoszą do kościoła kwiaty, aby udekorować epitafium (symboliczne łożo Chrystusa). Jest to dzień, w którym odprawia się nabożeństwo lamentacyjne, podczas którego oplakuje się śmierć Chrystusa.

Epitafium jest bogato zdobione kwiatami i zawiera wizerunek Chrystusa. Podczas nabożeństwa niesione jest na ramionach wiernych w procesji na cmentarz i z powrotem. Członkowie zgromadzenia idą za nim, niosąc świece.

Wielka Sobota

W Wielką Sobotę Wieczny Płomień jest przywożony do Grecji przez wojskowy odrzutowiec i przekazywany oczekującym księżom, którzy niosą go do swoich kościołów. Wydarzenie to jest zawsze transmitowane przez telewizję, a jeśli istnieje groźba złej pogody lub opóźnienia, cały kraj czeka dopóki płomień nie dotrze bezpiecznie na miejsce.

Rano w Wielką Sobotę rozpoczynają się przygotowania do uczty wielkanocnej. Przygotowuje się potrawy, które można ugotować z wyprzedzeniem, np. tradycyjną zupę majiritsa, w której wykorzystuje się organy i jelita jagnięcia, które będzie pieczone. Zupa ta jest spożywana po nabożeństwie o północy. W nabożeństwie Zmartwychwstania Pańskiego o północy uczestniczą wszyscy, którzy mogą, także dzieci. Każda osoba trzyma białą świecę, która jest używana tylko podczas tego nabożeństwa.

Specjalne świece robione na Wielkanoc nazywane są labatha. Często otrzymują je dzieci jako prezenty od rodziców lub rodziców chrzestnych. Choć sama świeca jest zwykle biała, może być bogato zdobiona ulubionymi bohaterami dziecięcymi lub postaciami z bajek. Może osiągać nawet jeden metr wysokości.

Tłumy są tak wielkie, że kościoły wypełniają się po brzegi. Tuż przed północą gasną wszystkie światła, a kościoły rozświetla tylko wieczny płomień na ołtarzu.

Gdy zegar wybije północ, kapłan woła „Christos Anesti” („Chrystus zmartwychwstał”) i przekazuje płomień (światło zmartwychwstania) najbliższym sobie osobom. Płomień jest przekazywany od osoby do osoby i już po chwili kościoł i dziedziniec jarzą się migoczącym światłem świec.

Nocne powietrze wypełnia śpiew bizantyjskiego chorałów „Christos Anesti” i „Fili tis Agapis” („Pocałunek Agape”). Przyjaciele i sąsiedzi wymieniają między sobą „Christos Anesti”, życząc wszystkiego dobrego. W odpowiedzi słyszą „Alithos Anesti” („Prawdziwie, On zmartwychwstał”) lub „Alithinos o Kyrios” („Prawdziwy jest Pan”).

Gdy tylko zawoła się „Christos Anesti”, zwyczajowo dzwony kościelne biją radośnie. Statki w portach całej Grecji włączają się do zabawy, włączając syreny, na dużych budynkach zapalane są reflektory, zaczynają się duże i małe pokazy fajerwerków.

HolySaturdayGospel.jpg / Wikimedia commons

Zwyczajem jest zanieśenie Wiecznego Płomienia do domu i zrobienie nim znaku krzyża sadzą na futrynie drzwi. Krzyż zrobiony z sadzy pozostaje tam przez cały rok symbolizując, że światło Zmartwychwstania pobłogosławiło dom. Świece służą do zapalania kandelabrow z ikonami i są stawiane na stole na nocny posiłek. Widok setek płomieni świec przemieszczających się tej nocy z kościołów do domów jest naprawdę piękny.

Tradycyjny posiłek

Po powrocie do domu wszyscy gromadzą się wokół stołu, aby spożyć tradycyjny posiłek na przerwanie postu. W jego skład wchodzi zupa majiritsa, tsoureki (słodki chleb) i czerwone jajka, które zostały przygotowane wcześniej. Zanim jajka zostaną zjedzone, odbywa się tradycyjne wyzwanie zwane tsougrisma. Trzymając swoje jajko, stuka się jego końcem o koniec jajka drugiej osoby, próbując je rozbić. Jest to gra, w którą chętnie grają zarówno dzieci, jak i dorośli. Jajka są często przygotowywane w bardzo dużych ilościach, ponieważ gra toczy się następnego dnia z udziałem przyjaciół i rodziny.

Niedziela Wielkanocna

Głównym punktem Niedzieli Wielkanocnej są tradycyjne greckie potrawy. O świcie (lub wcześniej) rozpalane są rożny i grille. Zwyczajowo głównym daniem tego dnia jest całe

pieczone jagnię lub koza (koźlą), które symbolizują Baranka Bożego. Wiele osób woli jednak potrawy z jagnięciny lub koźlęciny, przyrządzane w piekarniku lub na kuchence.

Przystawki, takie jak greckie oliwki i tzatziki (dip jogurtowy z ogórków), podaje się gościom, którzy mogą się nimi delektować, obserwując, jak jagnięcina gotuje się na rożnie. Piece wypełnione są tradycyjnymi dodatkami, takimi jak patatesournou (ziemniaki pieczone z cytrusami i oregano) i spanakotyropita (placek ze szpinakiem i serem).

Na stole nie brakuje wspaniałych greckich win, ouzo i innych napojów. Przygotowania do posiłku zamieniają się w uroczyste świętowanie, jeszcze zanim rozpocznie się jedzenie. Posiłek jest bardzo długi, często trwa do późnych godzin nocnych, czasem nawet do czterech godzin.

Roasted lamb / Adobe stock images

Poniedziałek Wielkanocny

Kolejne święto, Poniedziałek Wielkanocny, to dzień, w którym sprawy toczą się powoli. Może być bardziej niezobowiązująco, ale na pewno jest to dzień pełen pysznych potraw i czas na odpoczynek od wszystkich poprzednich uroczystości.

Jamales – festiwal karnawałowy w Ioanninie

Ioannina to jedno z czterech miast w Epirze. Jest stolicą prefektury o tej samej nazwie i tętniącym życiem miastem liczącym ponad 100 000 mieszkańców. Miasto to leży na wysokości 475 m n.p.m., pośrodku równin rolniczych, na których uprawia się zboża i tytoń.

Miasto jest fascynujące, idealne na wakacje przez cały rok. Ioannina otoczona jest górami i ma wszystko: ważne zabytki archeologiczne, jezioro i małą wyspę pośrodku, intensywne życie nocne i wykwintną tradycyjną kuchnię. Wciąż ma brukowane uliczki i ciekawą architekturę, gdzie orient spotyka się ze stylem neoklasycyzmu. Zimą obszar ten jest zwykle

zasypany śniegiem. Wiosną trwa „uczta kolorów”, a latem jezioro jest idealne na wycieczki statkiem i zwiedzanie wyspy. To, co jest jednak wyjątkowo urzekające w tym mieście, to festiwal Jamales z okazji karnawału.

Jamales to zwyczaj, który wywodzi się z czasów okupacji tureckiej i odradza się co roku w pięknej Ioanninie podczas karnawału! Rozpoczyna się wieczorem w niedzielę „Tyrini” od rozpalenia dużego ognia w każdej dzielnicy Ioanniny i trwa wokół płomieni aż do poniedziałkowego poranka Kathara. Każda okolica stara się mieć najlepszą Jamalę. W sumie w Ioanninie rywalizuje ponad 60 dzielnic. Przygotowania rozpoczynają się na trzy dni przed samym festiwalem, tak aby w każdej dzielnicy drewno zostało odpowiednio rozmieszczone, by stworzyć ogromne ognisko. W trakcie Jamales zgodnie ze zwyczajem urządza się całonocną ucztę z tańcami, winem i ciepłą zupą fasolową. Ludzie w maskach tańczą wokół ognia w podwójnych i potrójnych rzędach do wczesnych godzin porannych. Każda dzielnica Ioanniny i każda wioska w prefekturze Ioannina ma swoją własną Jamalę. Najpopularniejszymi tżamales są Karavatia, zamek w Lakomata, Platanakia i Loutsas. Jednak tym, co przyciąga najwięcej turystów i mieszkańców, jest ogień wewnątrz zamku, gdzie od wczesnego popołudnia do późnej nocy młodzi ludzie tańczą początkowo do tradycyjnych tańców, a później zamieniają teren w klub na świeżym powietrzu. Znaczenie słowa „Jamala” pozostaje nieznanne. Niektórzy twierdzą, że jest pochodzenia arwanickiego, a inni, że tureckiego.

Jamales fire / Adobe stock images

Francja

„La prise de la Bastille, le 14 juillet 1789”, Jean-Baptiste Lallemand, 1789.

Dzień 14 lipca jest narodowym świętem Francji obchodzonym od 1880 roku.

Święto to upamiętnia szturm na Bastylię i powstanie ludowe z 14 lipca 1789 roku lub „przebudzenie wolności” (Victor Hugo), symbolizujące koniec monarchii absolutnej. Upamiętnia także pierwszy narodowy i powszechnie akceptowany Dzień Federacji 14 lipca 1790 roku – ostatnią wielką demonstracją jedności narodowej, wybuch radości między wybuchem „Wielkiego Strachu” a najtrudniejszym okresem rewolucji.

Szturm na Bastylię to centralne wydarzenie rewolucji francuskiej. Rzeczywiście, 14 lipca 1789 r. ludzie powstali, by obalić monarchię po kryzysie gospodarczym spowodowanym złymi plonami i problemami finansowymi tamtych czasów.

14 of July / Adobe stock images

Dopiero w 1880 roku 14 lipca stał się dniem wolnym od pracy. Na tę uroczystość wojsko organizuje defiladę wojskową w symbolicznych miejscach Francji. Obecnie parada odbywa się na Polach Elizejskich.

French celebration / Adobe stock images

W największych miastach Francji odbywa się nocny pokaz fajerwerków. W stolicy fajerwerki

odbywają się w okolicach wieży Eiffla.

French celebration / Adobe stock images

Na poziomie lokalnym, w miastach i na wsiach, straż pożarna wieczorem 14 lipca organizuje popularne bale. W każdym regionie biorą w nich udział tradycyjne lokalne grupy muzyczne lub orkiestry dęte („bandas” na południu Francji).

Łotwa

Przesilenie letnie (Jāņi)

Kiedy dzień jest najdłuższy, a noc najkrótsza, Łotysze świętują wieczór Līgo (23 czerwca) i dzień Jāņi (24 czerwca), czuwając przy ogniskach lub płonących beczkach wzniesionych wysoko na słupach.

Kiedy w XII wieku niemieccy krzyżowcy przybyli do wybrzeży Bałtyku, byli zaskoczeni skalą uroczystości odbywających się wokół ognisk w noc Jāņi. Uroczystość odbywała się w najdłuższy dzień i najkrótszą noc w roku, 21 czerwca. Chrystianizacja Łotwy przesunęła datę dnia Jāņi na 24 czerwca – dzień św. Jana.

W kalendarzu łotewskiego rolnika Jāņi oznacza pierwsze sianokosy i następuje po rozpoczęciu astronomicznego lata. Tradycje obejmują zakończenie prac wiosennych, jak pielenie, pielęgnacja klombów, nauka pieśni ludowych, sprzątanie i porządkowanie domu, robienie specjalnego sera Jāņi w kształcie tarczy słonecznej, warzenie piwa, pieczenie pīrāgi (ciastek), a w dzień poprzedzający uroczystości – dekorowanie zagrody gałązkami brzozy, bukietami kwiatów, girlandami, gałązkami dębu i wieńcami.

Przesilenie letnie w pełni zachowało tradycyjne czynności, które obejmują przygotowania na wielki dzień. Badacze religii łączą Jāņi z kultami słonecznymi i obrzędami płodności. Gałęzie

i kwiaty brzozy, zbieranie specyficznych, magicznych roślin, taniec i symbolika seksualna w pieśniach ludowych sprawiają, że erotyczna treść festiwalu jest czytelna.

Podczas wieczoru w Līgo ogniska palą od zachodu słońca do następnego ranka. Ta praktyka odzwierciedla przekonanie, że światło z pożarów przeniesie się na następny rok słoneczny. Mówi się, że przeskakiwanie przez ogień przynosi szczęście i dobre samopoczucie w nadchodzącym roku.

Śpiew zajmuje centralne miejsce w uroczystości. Jāņi to najbardziej lubiane łotewskie święto. Līgo jest również znane jako Dzień Traw.

Jāņis było najpopularniejszym łotewskim imieniem przez prawie 100 lat (1918–2000). Wieczorem w Līgo wszyscy o tym imieniu noszą wieńce z liści dębu, podczas gdy kobiety i dziewczęta noszą wieńce z kwiatów, traw i ziół.

Girl with flowers / Adobe stock images

Fire / Adobe stock images

Przesilenie zimowe (festiwal zimowy)

Przesilenie zimowe, zwane Ziemassvētki, dosłownie „Święto Zimowe”, obchodzone jest w najkrótszy dzień i najdłuższą noc w roku. Przez wieki tradycje pogańskie mieszały się z tradycjami chrześcijańskimi.

Wigilia Bożego Narodzenia jest również nazywana Nocą Dziennika (Nocą Bożonarodzeniową). Ludzie przetaczają Kłodę Bożonarodzeniową z jednej farmy na drugą i ostatecznie ją palą. Spalenie dziennika Yule symbolizuje początek nowego roku słonecznego. Inne tradycje zimowego przesilenia obejmują chodzenie do sauny, dziewięciodaniowy posiłek, który zapewni pomyślny przyszły rok, przebranie się w specjalne kostiumy (tj. „budēļos”, „ķekatās”, „čigānos”), wróżenie i wręczanie prezentów.

Szczególną rolę odgrywa jodła; pochodzi z rodowego drzewa życia, które zostało wniesione do domu. Ludzie są delikatnie biczowani jej gałązkami, aby otrzymać błogosławieństwo, witalność, zdrowie. Jodła kojarzy się również z magią ognia i światła, łącząc dwie tradycje przodków – żywą gałąź i błogosławieństwo ognia.

Dekorowanie choinki na Łotwie związane jest z pogańskimi rytuałami przesilenia zimowego. Nie zawsze była to choinka – wcześniej wnoszono do domu także gałęzie jałowca.

Ryga jest uznawana za miejsce narodzin pierwszej choinki, wzniesionej i udekorowanej według niektórych relacji już w 1510 roku. Jednak jodła jako główna ozdoba świąteczna dla każdej rodziny na Łotwie została wprowadzona na początku XX wieku.

Pierwsze choinki ozdabiano prostymi i pięknymi rzeczami jadalnymi – posypanymi mąką orzechami, jabłkami, kostkami cukru i piernikami. Wykorzystywano również szyszki, papierowe kwiaty i łuski sosnowe owinięte czerwonymi nitkami. Jako ozdoby na gałęzie jodły wykorzystano kolorowe nici, słomki, ptasie jaja, owoce, warzywa i suszone kwiaty.

Szczególnie popularny był ornament puzury. Wykonano go z nawleczonych słomek, które wzbogacono o kolorowe tkaniny czy ptasie pióra. Domy ozdobiono także ziemniakami, w które wbijano słomki. Taka formacja została nazwana słońcem („saulite”). Dekoracje najczęściej wykonywały dzieci.

Jednym z niemal obowiązkowych dań wigilijnych jest groszek szary (pelēkie zirņi) z boczkiem. Tradycja uprawy szarego groszku na Łotwie sięga co najmniej XVIII wieku. Groch, jęczmień i fasola przez długi czas były podstawowymi składnikami diety i pozostały ważne aż do wprowadzenia ziemniaka w XIX wieku. Obecnie groszek szary z boczkiem określany jest w przewodnikach turystycznych jako specyficznie łotewskie danie, które warto

skosztować. Od 2015 roku łotewski duży groszek szary jest wpisany na listę europejskich chronionych nazw pochodzenia.

Yule Log and Ivy bands / Wikimedia commons

Polska

Andrzejki (dzień św. Andrzeja)

„Polacy również w wyjątkowy sposób obchodzą dzień świętego Andrzeja (30 listopada, choć uroczystości mogą rozpocząć się już wieczorem 29 listopada). Ważnym punktem programu jest tradycja przewidywania prawdopodobieństwa zawarcia małżeństwa, mająca formę zabawnego wyścigu butów. Wszyscy biorący udział w zabawie zdejmują buty i kładą je na podłodze, jedna para po drugiej, zaczynając od ściany najbardziej oddalonej od drzwi. Właściciel tej pary butów, która pierwsza przekroczy próg, usłyszy wkrótce weselne dzwony” (<https://theculturetrip.com/europe/poland/articles/7-traditions-only-poles-can-understand/>).

Old key / Adobe stock images

Śmigus-dyngus/lany poniedziałek/Dzień Dyngusa

Jest to polska tradycja związana z Poniedziałkiem Wielkanocnym, która polega na oblewaniu się nawzajem dużą ilością wody. Tradycja ta sięga najprawdopodobniej XIV wieku, ale możliwe, że ma również przedchrześcijańskie korzenie związane z równonocą marcową i nadejściem wiosny – woda to symbol życia i odnowy. Podobne tradycje można znaleźć w całej Europie Środkowej i Wschodniej – na Ukrainie jest to поливаний понеділок (podlewany poniedziałek), w Czechach oblévačka, na Słowacji oblievačka, a na Węgrzech vízbevető. W środowiskach polonijnych poza granicami Polski jest on również znany jako Dzień Dyngusa.

Obecnie śmigus-dyngus przekształcił się w ogólnonarodową walkę na wodę. Biorą w niej udział nie tylko młodzi chłopcy i dziewczęta – może w niej uczestniczyć każdy. Nawet niewinny przechodzień może być przemoczony od stóp do głów. W śmigusie-dyngusie panują pistolety na wodę, butelki z wodą, balony z wodą spadające z góry. Zdarzało się, że do zabawy przyłączały się nawet wozy strażackie (<https://culture.pl/en/article/smigus-dyngus-polands-national-water-fight-day>).

Water fight / Adobe stock images

Topienie Marzanny

Pierwszego dnia wiosny w Polsce świętuje się odejście zimy poprzez topienie (a czasem palenie) Marzanny. Tradycja ta wywodzi się z przedchrześcijańskich obrzędów ofiarnych słowiańskich pogan. Marzanna to polskie imię słowiańskiej bogini związanej ze śmiercią, zimą i przyrodą.

Lalka Marzanny jest tradycyjnie wykonywana ze słomy i białego płótna oraz ozdabiana kolorowymi wstążkami. Jej podobizna jest tworzona z wykorzystaniem starych ubrań, a nawet dodatków, takich jak chusta na głowę. Następnie dosłownie wrzuca się „zimę” do jeziora lub rzeki, aby się utopiła. Praktyka ta ma symboliczne znaczenie dla odpędzenia zimy i przygotowania przyrody na wiosnę. Często procesji towarzyszy śpiew lub recytacja starych wierszy: „Marzanno, Marzanno, płyn przez morza. Niech zakwitną kwiaty, a pola się zazielenią”. Tradycja Marzanny jest nadal popularna w niektórych regionach Polski, głównie na wsi (<https://culture.pl/en/article/7-confusing-polish-customs>, <https://www.trafalgar.com/real-word/7-unique-polish-traditions/>).

Drowning of Marzanna / *Wikimedia commons*

1. Nauczyciel prezentuje i omawia trzy wybrane tradycje i święta w Polsce (andrzejki, śmigus-dyngus, topienie Marzanny).

Cel: Poznanie tradycji i świąt przez uczniów

Nauczyciel dzieli uczniów na grupy.

Zadania grupowe:

- Jedna grupa uczniów przedstawia wybraną polską tradycję i święto poprzez dramę (uczniowie odgrywają dramę, a inne grupy zgadują, jaka to tradycja i co zostało pokazane).
- Uczniowie przygotowują plakat reklamujący jedną z polskich tradycji i świąt, która miałaby się odbyć w ich okolicy i kulturze. Opracowują ilustracje i wskazówki dla uczestników – co powinni przygotować, jak się ubrać, co ze sobą przynieść.
- Uczniowie piszą zaproszenie na polską uroczystość – powinni odpowiedzieć na pytania: „Kogo zaprosicie?”, „Jak zachęcicie do udziału?”, „Co będzie dla ciebie najciekawsze?”, „Dlaczego warto poznawać zwyczaje i tradycje innych krajów?”.

Zadania związane z poszczególnymi tradycjami

Andrzejki

Napisz swoją wróżbę na przyszły rok. Wykonaj rysunek, który obrazuje tę wróżbę jako marzenie. Co chciałbyś, aby się spełniło? O czym marzysz?

Dzień Dyngusa

Pytania do refleksji: „Czy znasz w swojej kulturze zabawę podobną do dyngusa?”, „Co podoba ci się w tej tradycji?”.

Topienie Marzanny

Zaprojektuj swoją Marzannę, korzystając z materiałów przygotowanych przez nauczyciela (bibuła, papier kolorowy, tkanina, nożyczki, taśma klejąca, sznurki) – zadanie może być indywidualne lub grupowe. Odpowiedz na pytania: „Dlaczego warto pożegnać zimę i powitać wiosnę?”, „Co to może oznaczać, jaką ma wartość?”.

Hiszpania

Reyes Magos (Dzień Króla)

Obchody Dnia Króla, czyli Día de los Reyes Magos, rozpoczynają się dzień wcześniej, 5 stycznia. W miastach i miasteczkach w całej Hiszpanii odbywają się parady. Parada o najdłuższej tradycji odbywa się w Alcoy w Alicante – jej początki sięgają 1885 roku. W trakcie pochodu widzom rzucane są słodycze. Trzej królowie lub mędrcy – Kasper, Melchior i Baltazar – przynoszą dzieciom prezenty, gdy te śpią w nocy 5 stycznia. Dzieci zostawiają buty, w których królowie mogą umieścić swoje dary.

Dia de reyes / Adobe stock images

Przygotowując się do Dnia Króla, dzieci piszą listy do królów i zostawiają jedzenie i napoje dla trzech gości i ich wielbłądów. Zgodnie z tradycją dzieci, które były grzeczne, otrzymują prezenty, a te, które nie były grzeczne, dostają węgiel (słodycz z cukru, która wygląda jak węgiel).

Z kolei 6 stycznia jest świętem państwowym i dniem spotkań z rodziną, podczas których otwiera się prezenty i spożywa wspólny posiłek. Tradycyjne ciasto nazywa się Roscón de

Reyes – jest to okrągły słodki chleb, który jest pokryty cukrem, suszonymi owocami i koroną, a czasami wypełniony kremem. W środku ukryta jest figurka króla lub innej postaci i fasola. Ten, kto dostanie figurkę w swoim kawałku, otrzymuje koronę i jest w ten dzień traktowany jak król lub królowa. Osoba, która zdobędzie fasolę, musi zapłacić za roscón.

Roscon de Reyes /Adobe stock images

Diada de Sant Jordi (dzień świętego Jerzego)

Sant Jordi, czyli święty Jerzy, jest patronem Katalonii, a Diada de Sant Jordi, czyli dzień świętego Jerzego, to święto, które z biegiem lat stało się celebracją kultury katalońskiej, reprezentowanej przez książki i róże.

Festa de Sant Jordi odbywa się w całej Katalonii 23 kwietnia, w dniu śmierci świętego. Służył on pod rozkazami rzymskiego cesarza Dioklecjana i odmówił prześladowania chrześcijan, dlatego został zamęczony i ścięty. Bardzo szybko zaczęto go czcić jako męczennika i opowiadano o nim fantastyczne opowieści.

Legenda o świętym Jerzym wyjaśnia, że dawno temu do Montblanc (Tarragona) przyleciał groźny smok, który potrafił zatruwać powietrze i zabijać swoim oddechem. Mieszkańcy, przerażeni i zmęczeni spustoszeniami i występkami smoka, postanowili go uspokoić, karmiąc nim jedną, wylosowaną osobę dziennie. Po kilku dniach wylosowano księżniczkę. Kiedy opuściła ona swój dom i skierowała się do smoka, nagle pojawił się Jordi, ubrany w lśniącą zbroję, jadący na białym koniu, aby ją uratować. Podniósł swój miecz i ugodził smoka, uwalniając księżniczkę i mieszkańców od niebezpieczeństwa. Z krwi smoka wyrósł krzew różany z najczerwieńszymi różami, jakie kiedykolwiek widziano. Jordi, teraz już jako bohater, zerwał różę i ofiarował ją księżniczce.

Kult świętego Jerzego rozpowszechnił się w średniowieczu na obszarze całej Katalonii, choć czczono go już w VIII wieku. Od 1456 roku jest patronem Katalonii.

Green dragon with knight / Adobe stock images

Święto to jest obchodzone od XVI wieku, ale w XIX wieku, wraz z rozwojem ruchu politycznego i kulturalnego znanego jako renaixença, stało się najhuczniej obchodzonym dniem obywatelskim, kulturalnym i patriotycznym w Barcelonie i Katalonii.

Związek tego święta z książką datuje się na lata dwudzieste XX wieku, kiedy to Vicent Clavel i Andrés, pisarz z Walencji i dyrektor wydawnictwa Cervantes, zaproponował Cambra Oficial del Llibre de Barcelona i Gremi d'Editors i Llibreters (Gildii Wydawców i Księgarzy) zorganizowanie festiwalu promującego książki w Katalonii. Wybrały one dzień 7 października 1927 r. na jego przeprowadzenie.

Podczas międzynarodowej wystawy, która odbyła się w Barcelonie w 1929 roku, księgarze postanowili ustawić na ulicach stragany, aby zaprezentować swoje nowości wydawnicze i zachęcić do czytania. Inicjatywa okazała się tak udana, że postanowiono zmienić datę i ustanowić 23 kwietnia Dniem Książki, ponieważ tego dnia zmarli dwaj wielcy twórcy: Cervantes i Szekspir.

Katalońskie święto wywarło tak duży wpływ, że w 1995 roku Zgromadzenie Ogólne UNESCO ogłosiło 23 kwietnia Światowym Dniem Książki i Praw Autorskich.

Obecnie 23 kwietnia obchodzone są zarówno Sant Jordi, jak i Santa Jordina, które udowadniają, że kwiaty są doskonałym prezentem zarówno dla kobiet, jak i mężczyzn, a kobiety nie muszą być ratowane przez rycerzy.

Algieria

Yennayer (Nowy Rok Berberów)

Obchody Nowego Roku Amazigh w kalendarzu agrarnym używanym przez Berberów - odbywają się zwykle 12 stycznia każdego roku. W 2022 roku obchodzono je po raz 2972.

Obchody święta Yannayer sięgają 950 roku p.n.e., kiedy to berberyjski król Chachnaq I został intronizowany na faraona Egiptu. Święto Yennayer obchodzone jest również w innych częściach świata, na przykład na Wyspach Kanaryjskich, ponieważ rdzennymi mieszkańcami wyspy są Berberowie, zwani Guanczami (Igwancien w języku berberyjskim) – jest to jedyny lud berberyjski, który nie stał się muzułmanami.

Święto Yennayer oznacza również zmianę pory roku. W istocie jest znakiem końca zapasów zgromadzonych na zimę.

Słowo „yennayer” pochodzi ze złożenia dwóch berberyjskich słów: „yan”, które oznacza „jeden”, i „ayyur”, które oznacza „miesiąc”, tak więc „yennayer” oznacza „pierwszy miesiąc”.

Tradycyjnie w Algierii w noc sylwestrową przygotowuje się na tę okazję tradycyjne danie, a mianowicie kuskus, a czasem nawet berkoukes (makaron w postaci dużych ziaren kuskusu z dodatkiem warzyw i mięsa). Jeśli chodzi o mięso, to jest to drób lub mięso czerwone, kozłina lub baranina. Przygotowuje się również tradycyjne naleśniki zwane „bahrir” oraz „s’fenj”, czyli tradycyjne frytki. Na stole układa się suszone owoce, migdały, suszone figi i wszelkiego rodzaju słodczy, którym zwykle towarzyszy dobra herbata miętowa.

Aby życzyć sobie szczęśliwego nowego roku, Algierczycy zazwyczaj mówią „Assegas Ameggaz”, co w języku amazigh oznacza „Szczęśliwego Nowego Roku”.

Algierczycy darzą to święto wielkim zainteresowaniem i są do niego przywiązani, ponieważ od zawsze było ono częścią algierskiej kultury. Niektóre rodziny przestrzegają bardzo specyficznych obrzędów. Jednym z nich jest przekonanie, że obcinanie włosów dziecku w tym czasie jest jak przycinanie drzewa, aby mogło lepiej rosnąć.

W regionie Kabylia święta mają bardzo folklorystyczny charakter. Kobiety noszą tradycyjne stroje, a w domach często rozbrzmiewają berberyjskie pieśni, co nadaje temu dniu bardzo

odświętny charakter. Nie ulega jednak wątpliwości, że inne miasta Algierii obchodzą święto Yennayer w równie uroczysty sposób.

Wideo: <https://youtu.be/RIXio8kcsYA>

Eid al-Fitr

Eid al-Fitr (الفطر عيد, Święto Przerwania) to muzułmańskie święto upamiętniające przerwanie postu w miesiącu Ramadan. Obchodzone jest pierwszego dnia miesiąca szawwal.

Chociaż Eid jest świętem wspólnym dla wszystkich muzułmanów na całym świecie, nie wszędzie obchodzi się je w tym samym czasie. Różnica między poszczególnymi krajami wynosi jeden lub dwa dni. Niemniej jednak pozostaje ono symbolem triumfu, jakim jest pokonanie wielu trudów w ciągu całego miesiąca.

W przeddzień Aidy wszystkie algierskie rodziny przygotowują tradycyjne ciasta. To właśnie z tymi ciastami pije się pierwszą poranną kawę po długim miesiącu postu.

W tym dniu Algierczycy odwiedzają swoje rodziny, przynosząc pudełka pełne ciast przygotowanych dzień wcześniej. Nierzadko wychodzi się z pudełkiem równie pełnym, jak to przywiezione!

Ponadto wczesnym rankiem w meczetach odbywa się modlitwa Eid. Jej specyfiką jest śpiewanie pieśni religijnych przed modlitwą.

Inne zwyczaje Algierczyków podczas tego święta to kupowanie nowych ubrań, głównie dla dzieci. Dają im także prezenty, a czasem nawet trochę pieniędzy, aby sprawić im radość.

Dla tych, którzy mają bliską osobę, która odeszła, jest to również okazja do odwiedzenia jej grobu, co jest sposobem na włączenie zmarłych w obchody święta.

Co roku Ministerstwo do Spraw Religijnych i Wakfów (fundacji religijnych) wyznacza również jałmużnę zwaną Zakat el-Fitr. W tym roku w Algierii zakat wynosi 120 dinarów algierskich na osobę. Jest on przekazywany pod koniec miesiąca ramadan.

Wreszcie w tym dniu ludzie życzą sobie nawzajem „Aid Mubarak” lub „Saha Aidek”, co jest bardziej popularne w Algierii i oznacza po prostu „szczęśliwej pomocy”. Niektórzy dodają do życzeń typowy algierski zwrot „Taâydou bel eou el Hna”, aby życzyć sobie nawzajem „szczęśliwego i zdrowego święta Eid”.

Święto Eid jest więc świętem w dużej mierze naznaczonym pobożnością, życzliwością i duchowością, kontynuacją tego, co symbolizuje ramadan.

Eid al-Fitr / Adobe stock images

Eid al-Fitr / Adobe stock images

Sebeiba

Sebeiba 3 Algeria / Wikimedia Commons

Sebeiba to wielki festiwal Tuaregów organizowany w regionie Djanet, w południowo-wschodniej części Algierii. Jest to typowa ceremonia plemienna świata Tuaregów. Co roku podczas święta El Achoura różne plemiona Tuaregów z Tassili N'Ajjer zbierają się w oazie Djanet, aby świętować pakt pokoju, S'biba, utrwalając tradycję sięgającą kilku tysięcy lat wstecz.

Datę święta Sebeiba ustalają mędrcy z oazy Djanet.

Przygotowania do Sebeiby trwają 8 dni. Jest to okazja do zorganizowania tego festiwalu we wszystkich jego aspektach: chóralnym, tanecznym, rytmicznym i wokalnym.

Kobiety, ubrane w najwspanialszą biżuterię, śpiewają tuareskie pieśni, podczas gdy mężczyźni w tradycyjnych strojach prowadzą „bezkrwawą” wojnę. Pod wpływem pieśni wojennych rzucają sobie nawzajem wyzwania i rośnie napięcie, ale nigdy nie dochodzi do starcia.

Algierczycy świętują pojednanie między ludami koczowniczymi w momencie ogłoszenia zwycięstwa Mojżesza nad wojskami faraona.

Video: <https://youtu.be/1D7IdP6oBhc>